

שמעתא עמיקתא

גליון תקל"א | פרשת מטות מסעי | תשפ"ב | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

הלכות מצויות לבין המצרים (ב)

משיעורי הרה"ג הרב יוחנן בורנר שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה רמות ב'

כיוס

שבוע שחל בו ת"ב, אסור לכבס, אפי' דעתו ללבוש הבגד לאחר ת"ב. [ש"וע' (סי' תקנא סעי' א)].
ואין איסור כיבוס משום מלאכה, אלא כדי למעט בשמחה, להראות אבלות ושלא יסיח
דעתו ממנה. [מ"ב (סי' כא וסי' מב)]. ומנהג בני אשכנז להחמיר מ"ח. [רמ"א (שם)].

תניית בגד כמכונת כביסה בער"ח כשיגמור לכבס בליה
יש אומרים שאין לכבס במכונת כביסה בערב ר"ח כשיגמור לכבס בליה, אבל אם יגמור
בבין השמשות מותר. [בעל השבט הלוי (מבית לוי בהמ"צ עמי' יד אות א)]. ויש מתירים בכל אופן. וכן
ע"לקר. [הגר"ש"א זצ"ל והגר"ח"ק זצ"ל (תורת המועדים אות נט)].

אין לו אלא מלבוש אחד
אפילו אין לו אלא מלבוש אחד, אסור לו לכבס בשבוע שחל בו ת"ב. [ש"וע' (סי' תקנא סעי' א)].
אבל מ"ח עד שבוע שחל בו ת"ב מותר (אף לנוהגים להחמיר מ"ח). [מ"ב (סי' קט)].

נתלכלכו כל בגדיו בזיעה
נתלכלכו כל בגדיו בזיעה, הרי הוא כמי שאין לו אלא חלוק אחד, שמתור לו לכבס חלוק
עד שבוע שחל בו ת"ב. [בעל השבט הלוי (מבית לוי ביהמ"צ עמי' י אות ב)]. אבל בגיהוץ אין להקל.
[שם]. אלא אם כן יש משום כבוד הבריות. [ע"י להלן שמבואר שמתירים אפילו כיבוס במקום כב"ב].
ועדף לכבס מאשר לקנות בגד חדש לצורך זה. [שם]. וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל (נטעי גבריאל פל"ז הגה
ז) שבמקום שהתירו כיבוס (ושם איירי לענין בגדי קטנים) אין להחמיר ולקנות אחרים חדשים].

לצורך מצוה
כיבוס לצורך מצוה מותר אפי' בשבוע שחל בו ת"ב. כגון אשה הלושבת לבנים לצורך ימי
טהרתה. [רמ"א (שם סעי' א) ומ"ב (סי' ק)]. וק"ו שמתור לתת לכובס עכו"ם לצורך זה. [מ"ב (סי' ק)
לא]. וע"י לקמן לענין שאר מקומות שהתירו לכבס במקום מצוה.

לכבוס שבת
כיבוס לכבוד שבת נהגו לאסור, אכן אם אין לו בגד לכבוד שבת ראשי לכבסו. [מ"ב (סי' ק) לב].
ואע"פ דשם מיייר לענין כותנת י"ל שכתב כן לפי המנהג שכת' הרמ"א שם, אבל לדידן שנוהגים כהר"א לחלף
גם שאר הבגדים שרי. וכן הביא בנטעי גבריאל (פליח אות ז)].

כיבוס מפות לצורך סעודת מצוה
קייטרינג המכין סעודות מצוה, כגון ברית מילה וכדו', כל יום בט' הימים, אם א"א להם
ללבוש המפות רשאים לכבס ויש לקדקד רק בערבך ביותר למצוה, ולמעט מהרגיל כל
השנה. [שבט הלוי (ח"י סי' פ)].

הפיכת פאה נכרית
י"א שאסור לחפוף פאה נכרית דבכלל כיבוס הוא. [בעל השבט הלוי (שם עמי' יד אות א) והגר"ש"א
זצ"ל (רבבות אפרים ח"י סי' רצא אות א)]. ויש מקילין. [הגר"ח"ש זצ"ל (רבבות אפרים שם) משום שאין לפאה
נכרית דין בגד. וע"י ב"ש"י סנהדרין (ק"ב), ויש חלק ואכמ"ל]. ולענין איסור גיהוץ ע"י לקמן.

צהצוץ נעללים
מותר לצחצח נעללים ואין זה בכלל איסור כיבוס. [בעל השבט הלוי (מבית לוי עמי' כג הגה ז) ואור לציון
(פכ"ז סוף אות א)]. ויש מתירים רק להשחיר אבל לא להבריסק. [אג"מ (ח"ג סי' פ)]. ושימוש
בחומר נוזל המצוי בזמנינו מסתבר שמותר אף לדעה זו. ועכ"פ לצורך שבת מותר בכל
אופן. [הגר"ש"א זצ"ל (הליכ"ש פ"ד אות ז) ובעל השבט הלוי (שם עמי' כג הגה ז)]. ולדעת האג"מ (שם) שרי (אף
להבריסק) רק לדידן שנוהגים ללבוש בגדי שבת בשבת חזון].

להבריש בגד או כובע
מותר להבריש בגד או כובע אפילו בשבוע שחל בו ת"ב. [אור לציון (פכ"ז סוף אות א)].

ניקוי כתם
מותר לנקות בגד מכתם. [הגר"ש"א זצ"ל (מבקשי תורה חכ"ו עמי' תל) והגר"ש"א זצ"ל (הלכות ומנהגי
בהמ"צ עמי' מו) משום שאין כביסה משום היסח הדעת מהאבילות. ודעת בעל השבט הלוי (שם עמי' יד אות א) להקל
רק כשהכתם ניכר. ודעת האור לציון (פכ"ז הגה א) שאין להקל אלא במקום כבוד הבריות].

בגדים העשויים להתלכלך תדיר
בגדי עבודה שעשויים להתלכלך תדיר (כגון של אינסטלטור, עובדי נקיון וכדו'), אם
צריכים להם מותר לכבסם. [ע"י ברמ"א (סי' תקא סעי' יד) שהתיר לכבס בגדי הקטנים שמתלכלכים תדיר.
וביאר הלוש כי אין בכיבוס זה משום שמחה. והביאו המ"ב (סי' פח). ולפ"ז י"ל דה"ה בכיבוס. ובדק זה כתב
בנטעי גבריאל (פליח אות ז)]. וע"י להלן לענין סדינים, מגבות וכדו', במקומות צבורים.

מסכות פנים
מותר לכבס מסכות פנים המיועדות למניעת התפשטות נגיף הקורונה. [דלא גרע מבגדי זיעה
ובגדים העשויים להתלכלך תדיר שמותר לכבסם. כפרט שלצורך הגנה יעלה צריך שהמסכה תהיה נקיה. וכן פסק
הגר"ח"ק זצ"ל].

הבגד עולול להפסד
בגד שהתלכלך ואם לא יכבסנו יפסד מותר לכבסו. [הגר"ש"א זצ"ל (אשרי האיש פ"ט אות א)].

ע"י עכו"ם
אסור ליתן לאינו יהודי לכבס מ"ח ואילך (ולבני ספרד משבוע שחל בו ת"ב, כה"ח אות
סי' ט), ואפי' אמר לו לכבס אחר ת"ב ג"כ נהגו לאסור (שיש בכ"ז משום היסח הדעת
מהאבילות, כה"ח אות ז), ויש מצדדים להקל כשנתן לצורך אחר ת"ב. ולמעשה לענין
כלי פשתן יש לסמוך על זה. [רמ"א (שם סעי' א) ומ"ב (סי' ק)]. ומ"מ קודם ר"ח מותר לתת,
אע"פ שכובס אחר ר"ח, או אפי' בשבוע שחל בו ת"ב. [רמ"א (שם סעי' א) ומ"ב (סי' ק) לה].

להוסיף בגדים של גדולים בשעה שמכבס בגדי קטנים
כשמכבס בגדי קטנים במכונת כביסה (ע"י להלן) אסור להוסיף בגדי גדולים. [הגר"ש"א
זצ"ל (אשרי האיש פ"ט אות ט)].

בגדי קטנים

אסור לגדולים לכבס כסותם של קטנים ויש להחמיר אף כשלא הגיעו לחינוך. [ש"וע' (סי'
תקנא סעי' ד)]. וע"י במ"ב (סי' ק) פ"א דהיינו משום אבלות או משום עמית נפש. וכת' בשעה"צ (אות צא) דנ"מ בין
הטעמים, לקטן שלא הגיע לחינוך. וי"א שאיסור זה נוהג משבוע שחל בו ת"ב. [ש"וע' (שם)]. וכת' הפמ"ג
(אות ט) שכן מוכח מהרמ"א שד"תק ליה להשו"ע. וי"א שנוהג מ"ח. [ע"י במ"ב (סי' פ) שכת' בשם
הא"י דלדידן יש להחמיר בתספורת מני"ח בתמוז וכיבוס מ"ח, (בחי"א כתב דלצורך קטנים אין להחמיר אף לפי
מנהגינו אלא בשבת זו, ע"כ). והעיקר כדעה הראשונה. [נחנך לענר (פכ"ז סוף הגה א)]. וע"י בסמוך.

בגדי קטנים העשויים להתלכלך

בגדי קטנים (אפי' הגיעו לחינוך) העשויים להתלכלך תדיר, מותר לכבסן אפי' בשבוע שחל
בו ת"ב. [רמ"א (שם) ופמ"ג (שם א"א סי' ק) לט]. ובאופן זה מותר לכבס אפי' הרבה (בגדים של
קטנים) ביחד אם עושה כן ע"י מכונת כביסה. [ע"י במ"ב (סי' פ) שכת' דלא יכבסו הרבה ביחד.
ובמכונת כביסה שהיא טרחה א' מסתבר דשרי אפי' הרבה ביחד. וכ"כ בחנוך לענר (פכ"ב סוף הגה ב)].

לבישת בגדים מכווסים

אסור ללבוש בגדים מכווסים (אף שכיבסם לפני ר"ח). ובני אשכנז נוהגים להחמיר בזה
מ"ח, ובני ספרד בשבוע שחל בו ת"ב. [ש"וע' (סי' תקנא סעי' א) ורמ"א (שם)].

לצורך מצוה
לצורך מצוה, כגון אשה בימי ליבונה מותרת ללבוש, ולהציע תחתיה לבנים (אבל בת"ב
עצמו לא תלבש לבנים רק לובשת חלוק בדוק ויפה). [רמ"א (שם סעי' א) ומ"ב (סי' ק)].

לצורך שידוכין
בחור שיש לו פגיושה לצורך שידוכין בט' הימים ראשי ללבוש בגדים מכווסים, אם יש
צורך בדבר. [הגר"ש"א זצ"ל (הלכות ומנהגי ביהמ"צ עמי' סד הגה א)].

לכבוד שבת
לכבוד שבת לובשים בגדים מכווסים. [ע"י במ"ב (סי' ק) לב]. ואע"פ דשם מיייר בכלי פשתן, ע"יין בביאור
הר"א שנקט שהתיר זה ללמד ממה שהתירו לכבס לכבוד שבת. וע"י במטה יהודה (שם). ודעת הגר"ש"א זצ"ל
(הליכ"ש ביה"מ פ"ד הגה 25) שכל מקום שמותר בגדי שבת מותר גם במכווסים, וא"כ לפי מנהג דידן להקל בבגדי
שבת בשבת חזון ח"ה לוח. ויש לציין דדעת הגר"ש"א זצ"ל (הלכות ומנהגי ביהמ"צ עמי' סהגה 41) דהיתר זה הוא
בגד התורה ולא בגד דחז"ה].

בגדי זיעה
מותר אפי' בט' הימים ללבוש בגדי זיעה (גופיה, גרביים, וכדו') מכווסים. [ע"י ברמ"א (רסי'
תקנא) שהתיר להחלף הכותנת לשבת חזון. וע"י במ"ב (סי' ק) שהתיר גם להחלף גרביים כיון שהוא בגד שלובשים
רק מפני הזיעה (ע"י במ"א סי' ק ד), אע"פ דהתם קאי לפי המנהג שאסור ללבוש בגדים מכווסים בשבת. ולכא"ו אין
לומר דדוקא לכבוד שבת התיר שהרי למנהג זה אין כבוד שבת מתיר, אלא טעמו להתיר מחמת שהם בגדי זיעה.
ושו"מ שכי"כ בחמו"ד הובא במבית לוי (עמי' יד הגה ד). וכן הוא בערוה"ש (יו"ד סי' שפד אות ז). וכן פסק בעל השבט
הלוי (מבית לוי עמי' יד הגה ז) להתיר אף בשאר ימות השבוע ע"פ הפת"ש (יו"ד סי' שפט סי' ב). וכן פסק הגר"ש"א
זצ"ל (אשרי האיש פ"ט אות מט). וכן הוא ברבבות אפרים (ח"ג רסי' שמה). וע"י באבני ישפה (ח"ג סי' נח ענף ב)
שהביא מהגר"ש"א זצ"ל שגם פיגימה דינו כבגדי זיעה. וי"א שמי"מ לכתחלה יש ללבושם קצת לפני ט'
הימים. [הגר"ש"א זצ"ל (שם) ודעתו שם שחולצה שלובש תחתיה גופיה קצרה היא בכלל בגדי זיעה. וי"א בשם
הגר"ש"א זצ"ל (הלכות ומנהגי ביה"מ פ"ד הגה 39) להחמיר בזה א"כ הוא איסטיס]. ואף למחמירים אם
האכ"ש לפני ט' הימים, עכ"פ כשצריך להחליפם ינחם על הריצפה, ואח"כ ילבושם. וע"י
במנח"מ (ח"י סי' מד). וכן פסק הגר"ח"ק זצ"ל (קע"מ הגה ט). וע"י בשמעתא עמיתקא גליון שצ"ז].

מפרכת שידוכין
ממסיבת שידוכין הנערכת בט' הימים, מותרים החתן והכלה ללבוש בגדים מכווסים.
[הגר"ש"א זצ"ל (שם פ"ד אות י והגה 25)].

במקום שמותר ללבוש בגדי שבת
כל מקום שמותר ללבוש בגדי שבת ח"ה בגדים מכווסים. [הגר"ש"א זצ"ל (שם פ"ד הגה 25)].

מגבות, מפות וכדו' מכווסים

סדינים

מראש חודש עד ת"ב (לבני אשכנז, ולבני ספרד בשבוע שחל בו ת"ב) אין להציע המטות
בסדינים מכווסים. [ש"וע' (סי' תקנא סעי' א)]. ואף לכבוד שבת נהגו איסור. [מ"ב (סי' ק) לב].

לצורך אורחים
מותר להציע סדינים מכווסים עבור אורחים הבאים לביתו. [בעל השבט הלוי (שם עמי' טו הגה יח)].

לצורך בית מולך
בבתי מלון מותר להציע מטות האורחים בסדינים מכווסים. [בעל השבט הלוי (מבית לוי עמי' טז
הגה יח) וג"א (ח"ג סי' סא)]. והאורחים רשאים להשתמש בהם. ויש מ"מ שאמר שיניחו על
הרצפה קודם לכן. [מנח"מ (ח"י סי' מד ע"ה וכ"ז)].

מגבות
מ"ח (ולבני ספרד בשבוע שחל בו ת"ב) אין להשתמש במגבות מכווסים. [ש"וע' (סי' תקנא סעי' א)].
במקום צבורי

במקום צבורי מותר להשתמש במגבות מכווסים ואף לכבסם מותר. [הגר"ש"א זצ"ל (הליכ"ש
עמי' תכא) כי מתלכלכים תדיר].

מ"ח עד ת"ב (ולבני ספרד משבוע שחל בו ת"ב) אין להשתמש במפות מכווסים. [ש"וע' (סי'
תקנא סעי' א)]. ומ"מ לכבוד שבת מציעין לבנים כמו בשאר שבתות. [רמ"א (שם) ומ"ב (סי' ק) לב].

הכנת הבגדים ע"מ להתיר לבישתם

אסור ללבוש בגדים מכווסים כמבואר לעיל, אלא שמחמת שבדרך כלל יש צורך בהחלפת
בגדים בימים אלו מחמת החום וכדו', ניתן ללבושם זמן מה לפני הגעת זמן האיסור ע"מ
להתירם בלבישה. [ע"י ברמ"א (יו"ד סי' שפט סעי' א) ובש"ד (סי' ק) לענין אבילות. וכן הוא כה"ח (שם אות
קצא)]. וילבושם בכדי שתקלט בהם זיעה. [אור לציון (פכ"ז הגה א)]. או בכדי שיהיה מורגש שהוא
קצת מושמש (והוא כחצי שעה, והכל לפי הענין). [הגר"ש"א זצ"ל (קע"מ הגה ח)].

כמה בגדים יורא
כשלוש בגדים ע"מ להתירם בשימוש מועיל אף ללבוש כמה בגדים ביחד. [הגר"ח"ק זצ"ל
(קע"מ עמי' לט הגה יט) אם מתקמטים קצת. וכן פסק באור לציון (פכ"ז הגה א) כי אדם שיביאו לו בגד שלבש אחר,
אפי' באופן זה, מאוס בעיניו ללבוש].

להשתמש רק בחלק מהבגד
אין צריך להשתמש בכל הבגד, אלא די במקצתו. [הגר"ש"א זצ"ל (אבני ישפה ח"ג סי' נח ענף א)].

לשפשפם ברצפה

י"א שמועיל (אף לאחר הגעת זמן האיסור) להניח בגדים ע"ג קרקע ע"מ להתירם ללבישה. [כרם שלמה (נייד ס"י כטט)]. ויש מחמירים. [אור לציון (פכ"ז הגה א) דלא דמי לבגד שהתלכלך בויעה, שבג זה שביאיו לאדם אחר לא יאה מאוס עליו כבגד שיש בו זיעה]. ואם שכח להכין בגדים לפני הזמן, יכול לטמוך על המקליון בתנאי שיניחם על הרצפה באופן שניכר הלכלוך באופן שמרגיש צורך לכבסם. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני ר"ה עמי תד)]. וכן בכל שעת הדחק ניתן לטמוך על היתר זה. [הגרשז"א זצ"ל (אשרי האיש פסי"ט אות מט)]. ועי' מש"כ לענין בגדי זיעה.

להשהות הבגד עם כביסה שאינה נקיה

במקום הצורך, ניתן (אף לאחר הגעת זמן האיסור) להשהות בגדים המכובסים עם הכביסה שאיננה נקיה עד שהבגדים קולטים הריח של הכביסה. [הגרשז"א זצ"ל (אבני יספה ח"ג סי' נט ענף ד)]. **לישן על בגד מכובס בתשעת הימים (ע"מ להתירו בלבישה)**

אם ישן על בגד מכובס (אף תוך ט' הימים), הרי זה כמו שלבשן אחר ומותר ללבשו. [הגרשז"א זצ"ל (דברי סופרים קצור הלי' אבולת פל"ז אות לה) ואין בכה"ג משום הצעת סדן מכובס, עיי"ש].

לבקש מבן ספרד או קטן שילבשנו עבורו (עד שבוע שחל בו ת"ב)

מותר לבן אשכנז לבקש מבן ספרד הנוהג היתר בזה עד שבוע שחל בו ת"ב, ללבשו עבורו בגדים מכובסים עד שבוע שחל בו ת"ב כדי להתירם בלבישה. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני יו"ט עמי שמה)]. וכן מותר לבקש מקטן (אפי' בשבוע שחל בו ת"ב). [וכן ראיתי צעה זו בקעי"מ (סוף הגה ז)].

בגדי זיעה

למחמירים לעיל שאסור החליף בגדי זיעה, אם צריך להחליפם יניחנם על הריצפה, ואח"כ ילבשם. [עיי' במנח"י (ח"י סי' מד). וכן פסק הגרנ"ק זצ"ל (קעי"מ הגה ט)].

מגבות

מגבות, ע"מ להתירם בשימוש די לנגב בהן פ"א לפני זמן האיסור. [אור לציון (פכ"ז הגה א)].

הכנת הבגדים בשבת

מותר ללבוש בגדי שבת ולהחליפם אחר כמה שעות שלבשם בלילה ובבוקר כדי שיהיה מותר ללובשם בתשעת הימים. [נשט הלוי (קובץ מבית לוי חיי"ג עמי מט אות ה)]. ויעשה כן באופן שאינו ניכר שעושה לצורך חול, כגון כשקם מהשינה, ילבש חולצה מכובסת. [הגרשז"א זצ"ל (שולחן שלמה סי' רצ ס"ק א.ג והלבוש בין המצרים פי"ד אות כ), בעל החכמה (ח"ד סי' קלח), בן איש חי (י"א דברים אות ו), רב פעלים ח"ד ססי כט), כה"ח (סי' תקנא אות צא) ואור לציון (ח"ג פכ"ז אות א)].

בגדים שאינן ראויים לשבת

היתר הני"ל אינו שייך בבגדים שניכר עליהם שהם בגדי חול. [אור לציון (ח"ג פכ"ז הגה א ד"ה ומי) וארחות שבת (פכ"ב סוף הגה רפב)].

לומר בפיו שמחליף בגדיו לצורך חול

יש ליזהר מלומר שכונתו עבור ההכנה. [הגרשז"א זצ"ל (אשרי האיש ח"ב פי"ד אות יח), ששי"כ (פכ"ח הגה קפו) ובצל החכמה (ח"ד סי' קלח). ועיי' באר משה (ח"ו סי' קה בהשמטות) ובארחות רבינו (ח"ב עמי קל)].

גיהוץ

אין להחץ בגדים בימים אלו אפילו ע"מ ללובשם לאחר ת"ב. למנהג עדות המזרח יש להחמיר משבוע שחל בו ת"ב. [שו"ע (שם סע א) אור לציון (פכ"ז אות ב ועיי"ש בהגה)]. ולמנהג בני אשכנז מר"ח. [רמ"א (שם) וביאור הלכה (ד"ה ואנח)].

גיהוץ בגד שכבר לבשו

יש מי שאומר שגיהוץ האסור הוא הגיהוץ של אחר כביסה שהוא בכלל ניקוי הבגד, אבל מותר להחץ בגדים שכבר לבשם ונתקמטו. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני ר"ה עמי תטו)].

פאה נכרית

סירוק פאה ללא עזרת חומרים אינה בכלל גיהוץ ומותרת. [הגרשז"א זצ"ל (אשרי האיש פסי"ט אות ט)].

לבישת בגדים מגוהצים

אין ללבוש בבגדים מגוהצין אפילו הם ישנים שהגיהוץ עושה אותן כחדשים. [מ"ב (סי' תקנא ס"ק מד)].

השתמש בהם פ"א או מקמט אותן קצת

בגדים מגוהצין אם לבשן זמן מה לפני ט' הימים מותר ללובשן אפי' גיהוצן ניכר. [הגרשז"א זצ"ל (שלמי מועד עמי תג) והגרנ"ק זצ"ל (קעי"מ הגה ד)]. וכמו"כ ניתן לקמטם קצת לפני הלבישה. [הגר"י"ק (ארחות רבינו ח"ב עמי קלד)].

לצורך שבת

בגדים מגוהצים חמירי מבגדים מכובסים ועל כן אף לצורך שבת אסור ללובשן (אם לא לבשם כלל אחר הגיהוץ), ומי"מ יכול לקמטם קצת לפני הלבישה כני"ל. [הגר"י"ק (שם)].

לבישת בגדים חדשים

בגדים חדשים (אפי' לא מברכים עליהם שהחיינו), בין לבנים בין צבועים בין של צמר בין של פשתן, אסור ללבוש בשבוע שחל בו ת"ב. [שו"ע (סי' תקנא סעי ו) ומ"ב (ס"ק מה)]. ובני אשכנז מחמירין מר"ח ואילך. [רמ"א (שם)].

בגדים שאינם חשובים (נעלים, גרבים וכדו')

אפילו בגדים חדשים שאינם חשובים (שאינן צריך לברך עליהם שהחיינו) כגון מנעלים חדשים, גרביים וכיו"ב, אסור ללובשם (מר"ח לבני אשכנז ובשבוע שחל בו ת"ב לבני ספרד). [מ"ב (ס"ק מה)]. ועיי' לעיל בברכת שהחיינו לענין לבישת בגדים חדשים בשבת.

בגדים חדשים בשבת חוון (שלא מברכים עליהן שהחיינו)

אף לנוהגים ללבוש בגדי שבת בשבת חוון אינן רשאים ללבוש בגדים חדשים אע"פ שלא מברכים עליהן שהחיינו. [אג"מ (אח"י ח"ג סי' פ) והגר"י"ק זצ"ל (ארחות רבנו ח"ב עמי קלד אות יז)]. ויש מפורסיק עדות המזרח המתירים כשאינו צריך לברך עליהן שהחיינו. [כה"ח (אות פט)].

בגדים חדשים שאינם חשובים בשבת חוון

כתונת וכדו' אפי' חדשים מותר ללבוש בשבת חוון (כמו לענין כיבוס דמותר לכבוד שבת). [בה"ל (שם ד"ה כל"ם)]. וכשיש לו כתונת מכובסת אסור ללבוש חדשה. [אג"מ (ח"ג סי' פ)].

שבת התן

מי שיש לו נשואין בשבוע שלאחר ת"ב, אסור לו ללבוש בגדים חדשים. [מ"ב (ס"ק ט)].

התן בר מצוה

נער בר מצוה שפלייתו לתורה בשבת חוון, אסור לו ללבוש בגדים חדשים. [מבית לוי (דיני ימי בין המצרים)]. וילבשם לפני זמן האיסור שלא יהיו כחדשים.

לצורך שידוכין

בחור שיש לו פגישה לצורך שידוכין בטי' הימים, מותר לו ללבוש בגד חדש אם יש צורך בדבר. [חזו"א (ארחות רבינו ח"ב עמי קל אות א) והגרשז"א זצ"ל (הלכות ומנהגי ביהמ"צ עמי סד הגה 44)].

לבישת בגדי שבת

מר"ח עד ת"יב אסור ללבוש בגדי שבת. [רמ"א (סי' תקנא סעי א)]. ואיסור זה הוא באופן שהן ניכרים שהם בגדי שבת, אבל במה שמיוחדו לשבת אינו כבגדי שבת אם אינו ניכר, לכן מותר ללבוש טלית קטן מיוחד לשבת כיון שאין ניכר שהוא של שבת, וכמו כן מותר ללבוש כובע כי שבת כיון שאין ניכר שהוא של שבת. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני ר"ה עמי תד)].

שבת חוון

אפילו בשבת חוון אין מחליפין ללבוש בגדי שבת, כי אם הכתונת לבד. [רמ"א (סי' תקנא סעי א)]. אולם כבר התפשט המנהג ברוב המקומות ללבוש בגדי שבת ואפי' בשבת שחל בו ת"ב, ויש משנים בגד אחד. [מ"ב (סי' תקנא ס"ק ו) וכה"ח (אות י)].

בערב שבת

י"א שמותר ללבוש בגדי שבת בערב שבת מחצות היום ואילך. [הגר"י"ק זצ"ל (ארחות רבינו ח"ב עמי קלג) והגרשז"א זצ"ל (קעי"מ פי"ד אות יט)]. וי"א שמותר ללובשם בשעה שרגיל ללובשם כל ער"ש אפי' סמוך לחצות היום. [בעל השבט הלוי (שם עמי ו) והגרשז"א זצ"ל (שלמי מועד פי"ג הגה 51)].

כמוציא שבת

י"א שבמוצי"ש מותר להמשיך ללבוש בגדי שבת שלבש בשבת. [א"א מבוטשאטש (מי' תי' סי' תקנא) (נטעמו לו האיסור הוא התחלת הלבישה ולא במה שכבר לבוש ועומד). וכן דעת הגרשז"א זצ"ל (קעי"מ פי"ד אות יט) ובעל השבט הלוי (מבית לוי עמי ו)]. וי"א שלאחר הבדלה יש לפושטם. [הגרנ"ק זצ"ל (קעי"מ שם). ולענין מנהג החזו"א עיי' בספר קעי"מ בהגהות הגרנ"ח זצ"ל (אות כב)]. וכל א' ינהג כפי מנהגו. [הגרשז"א זצ"ל (פי"ד הגה 88)]. ולענין מנהג הגרשז"א זצ"ל, עיי' בהלבוש (פי"ד אות כח והגה לה) ובספר שלמי מועד (עמי תפג)].

בעלי ברית

מילה שהיא מר"ח עד ת"ב נוהגים שבעלי ברית לובשים בגדי שבת. [רמ"א (סי' תקנא סעי א) ומ"ב (ס"ק ד)], אפילו הם מכובסים. [הגרשז"א זצ"ל (הלבוש פי"ד הגה 22)].

מי ככלול בעל ברית

בעלי ברית הם אב ואם והסן, המוהל והסנדק. [מ"ב (סי' תקנא ס"ק ו)]. וכמו כן הסבים (אבי אבי ובן ואבי היולדת) והסתבות, האחים והאחיות של הרך הנימול, אם רגילים ללבוש בגדי שבת לצורך זה. [שער"ת (סס"ק א) ובעל השבט הלוי (שם עמי כב הגה כה)]. ומש"כ שה"ה האחים והאחיות כן דעת הגרשז"א זצ"ל (שם פי"ד הגה ד)]. אבל המכניס והמוציא התינוק (קוואטער), יש אומרים שאינו בכלל זה ויש מקילים, ומי"מ האשה המכנסת התינוק נוהגת ללבוש בגדי שבת שזה עיקר מצותה. [מ"ב (סי' תקנא ס"ק א) ושעה"צ (אות ו)].

פריון הבן

המותרים ללבוש בגדי שבת בברית מילה (עיי' לעיל), רשאים ללבוש בגדי שבת בפדיון הבן. [כה"ח (סי' תקנא אות ז)].

פשיטת בגדי שבת לאחר הברית או הפדיון

עיין מש"כ לענין פשיטת בגדי שבת מיד במוצי"ש שהבאנו מחלוקת בדבר, ומי"מ בברית מילה אפשר להקל ואין צריך לפושטם באותו יום. [דהרי אף מהמ"ב (שם ס"ק לד) משמע להתירא שהרי כתב הפשטים דוקא לענין ברית מילה בתי"ב. וי"ל דלא דמי לבגדי שבת במוצי"ש דהכא הוי כיוו"ט שלהם].

בר מצוה

מותר לבחור הבר מצוה, לאביו, לאמו, לסבים ולסתבות, ללבוש בגדי שבת אפי' מכובסים לכבוד הבר מצוה בטי' הימים. [הגרשז"א זצ"ל (שם פי"ד אות ח, הגה יא והגה 25)]. ועיי' בדברי יציב (אח"י ח"ב סי' רלח)]. וי"א שמותר רק עד שבוע שחל בו. [הגרשז"א זצ"ל (קובץ תשובות ח"ג סי' לה)]. ומי"מ בשנה שחל ת"יב בשבת ונדחתה התענית ליום ראשון, אפשר להקל גם בשבוע שחל בו ת"ב.

[הגרשז"א זצ"ל (שם) דיש לצרף דעת הסוברים דבכה"ג אין דין שבוע שחל בו ת"ב].

התחילה הסעודה בערב ר"ח אב ונמשכה עד הלילה

אם התחילה הסעודה בערב ר"ח אב מבעוד יום ונמשכה עד הלילה, מותר לשאר קרואים הלבושים בגדי שבת להמשיך ללובשם עד אחר גמר הסעודה. [הגרשז"א זצ"ל (שם הגה 26)].

לצורך שידוכין

בחור שיש לו פגישה לצורך שידוך בטי' הימים מותר לו ללבוש בגדי שבת. [חזו"א (ארחות רבינו ח"ב עמי קל אות ב), הגרשז"א זצ"ל (הלכות ומנהגי ביהמ"צ עמי סד הגה 44) והשבט הלוי (ח"ט סי' קלא אות ד)].

מכירת שידוכין

במסיבת שידוכין הנערכת בטי' הימים, מותרים החתן והכלה ללבוש בגדי שבת. [הגרשז"א זצ"ל (שם אות א)].

תפירה

אסור לעשות בגדים חדשים ומנעלים חדשים בשבוע זה. ויש להחמיר מר"ח. [שו"ע (סי' תקנא סעי ז) ומ"ב (ס"ק מו)].

עבור אחרים (כגון חייט המתפרנס ממלאכה זו)

אומן ישראל אסור לעשות בגדים לצורך אחרים בין ישראלים בין עכו"ם, בין בשכר בין בחנם. ונהגו להקל אף לצורך ישראלים. אם נתנו לו קודם ר"ח דאלו אחר ר"ח אסור ליתן לו, ואם ידוע ומפורסם שהמלאכה של אינו יהודי, מותר אף לכתחלה לעשות המלאכה אפילו אחר ר"ח. [רמ"א (שם סעי ז) ומ"ב (ס"ק נא ונב)]. ועיי"ש (ס"ק פ) ש אם אין לו מה יאכל מותר בכל אופן].

על מנת למכרם לאחר ת"ב

אף באופן שהוא ידוע ומפורסם שאינו עושה לעצמו ובודאי לית ביה שמחה להאומן כגון שעושה בשביל למכור בשוק לאחר ת"ב אסור. וטעם האיסור שיחשבו שנתן לו ישראל לתקן אחר ר"ח. [ביאור הלכה (שם ד"ה של הכנרת)].

ע"י עכו"ם

נהגו לתת לאומנים אינם יהודים לתקן כלים חדשים אפילו אחר ר"ח, כדי שיהיו מוכנים לאחר התענית, ומיהו טוב למעט בזה במקום שאפשר, דלא עדיף משאר משא ומתן דממעטינן. [רמ"א (שם סעי ז). וביאר מה"ב (ס"ק ג) דהטעם שהקילו בזה יותר מכיבוס דאסרינן לעיל בסוף סעי' י"ג לפי שעדיין אינן שול ולא נקרא שמו עליו].

לצורך נשואין

מותר לעשות בגדים חדשים לצורך נשואין שלאחר ת"ב אם לא קיים מצות פו"ר. [מ"ב (סס"ק ד)].

בגדים שנקרעו ותפירת כפתור

תפירת כפתור או קרע בבגד מותרת אפי' בשבוע שחל בו ת"ב. [הגרשז"א זצ"ל (שם אות טו), בעל השה"ל (שם עמי יג אות ז), וכן הוא בבא"ח (דברים אות י) ובאור לציון (פכ"ז סוף הגה ב)].

לקצר שרוולים וכדו'

מותר לקצר אורך הבגד ואין בזה משום תיקון בגד. [דדמי להא לדלעיל דשרי לתפור קרע. ועיי' עוד באג"מ שבסמוך. ושור"י שכן פסק הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני ר"ה עמי תטו)].

פאה נכרית

מותר לתקן פאה נכרית בימים אלו, אא"כ הוא תיקון חשוב, ואם יש צורך אף בזה מותר. [עיי' בנטעי גבריאל (פלי"ז אות ט) דהוי בכלל קלושטי אשה שהתירו אפי' לאבלה תוך כ' לכמואר בשו"ע (נייד סי' שפא סעי ו)].

תקון בגדים

מרי"ח אב יש נוהגות שלא לסדר חוטי שתי מצמר או משארי דברים, בין לו ובין לאחרים ובין בשכר ובין בחנם.
יש ויע' (סי תקנא סעי ח) ומי"ב (סי קד).
וטוויית החוטין לתפור בהן בגדים מותר שאינו בכללה זה.
וכן מותר לעשות אריג מעצים דלאו בכלל בגד הוה.
(מ"ב סי"ח דף).

התחלת התיקון והיתא לפני ר"ח

יש מי שאומר שיש מקום להקל לתפור בגדים, אם התחלת התפירה היתה לפני ר"ח אב, ושיש להקל בזה בעיקר לבעלי מלאכה שמלאכתם בכך וצריכים לזה.
(אור לציון (פכ"ו הגה ב).

בשעת הצורך

בשעת הצורך יש להקל במחנות קיץ ובקייטנות לנערות לעשות עבודות רקמה וכדו', בטי הימים.
(הגרשו"א זצ"ל (פ"ד אות כג) ועיישו בהגה 173). ועיין בסמוך.

ללמוד מלאכת התפירה

מותר ללמד מלאכת התפירה בימים אלה, ובלבד שלא יעשו על ידי זה בגד חדש.
(אור לציון (פכ"ו הגה ב). ועיי בבצל התכמה (חי"ס פ"י נד) שכתב שבנות הלומדות תפירה מותרות לתפור חתיכות בד שאין בדעתן להשלימן לבגד וגם אינו ראוי להיות בגד, וכן בסריגה, רקמה וכדומה מותר בכה"ג, ע"כ).

רחיצה

יש נוהגים שלא להתרחץ מרי"ח, ויש שאין נמנעין אלא בשבוע שחל בו ת"ב.
[שו"ע (סי תקנא סעי טו)].
ומנהג בני אשכנז להחמיר מרי"ח.
[רמ"א (שם)].
ומנהג בני ספרד בארץ ישראל להמנע רק בשבוע שחל בו ת"ב.
(אור לציון (פכ"ו אות ה)).

רחיצה בציון

אין רוחצים אפ"י במים צוננן (לכל מנהג כדאית ליה).
[רמ"א (שם) וכן איש חי (דברים אות טז)].

סאונה

סאונה רטובה דינה כרחיצה, אבל סאונה יבשה מותרת.
[הגרשו"א זצ"ל (אשרי האישי פסיט אות מח)].
פניו ידיו ורגליו

פניו ידיו ורגליו מותר לרחוץ בצונן.
[מ"ב (סי"ק צד צו)].
ואף בזה"ז שלא הולכים יחפים מותר לרחוץ הרגלים.
[שבת הלוי (חי"ז סי' עז אות ב). ועיי בארוחת רבנו (חי"ב עמי קלד ח) בשם הגריי"ק זצ"ל].
ומותר אף עיי' סבון אם עושה להעביר זוהמא או ריח רע.
(הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד הגה כד)).

שיעור פניו ידיו ורגליו

הפנים : כוללים כל הראש.
[דה"ח (סי' קל אות ז) וכה"ח (אות קצט) אפ"י בדת המ"ב. ועיי' במה"ד הראשונה של ספר קעי"מ בשם הגרני"ק זצ"ל שפניו זה מהמצח עד הסנטר, אולם אחרי שהראוהו דברי הדה"ח הנ"ל, הורה הגרני"ק זצ"ל להשמיט את דבריו ולהעתיק את דברי הדה"ח וכן אמר הגרחי"ק שיש להעתיק דברי הדה"ח].

הידיים : י"א שהיינו כל היד והזרוע עד חיבורם לגוף.
[א"א מבוטשאטט (ז"ד סע טז)].
ו"י"א שהוא עד המרפק.
[הגרני"ק זצ"ל (קעי"מ פי"ג הגה ז)].
ו"י"א שהוא עד סוף פיסת היד.
[הגרחי"ק זצ"ל (שם)].
ולמעשה יש להקל בכל השטח שעליו עלול להיות לכלוך.
(הגרשו"א זצ"ל (שם הגה לד)).

הרגלים : היינו מכף הרגל עד הברך.
[הגרני"ק זצ"ל (שם)].
ועיי בששי"כ פמ"ב (הגה פב)].

גדר מים צוננים

במקום שמותר לרחוץ במים צוננים, אין צריכים המים להיות צוננים גמורים, אלא אפ"י אם מעורב בהם קצת מים חמים להפיג צינתם מותר, ובלבד שלא יהיו המים חמים עד שנהנין מחום המים.
(הגרשו"א זצ"ל (אשרי האישי פסיט אות מג). ועיי בשי"ד (סי' קפח סי"ק יד) בשם הריטב"א ובאור לציון (חי"ב פ"לי"א אות ג בהגה)].

מצטער מהמת מניעת הרחיצה

מי שמניעת הרחיצה גורמת לו צער, אין לו להקל משום כך להתרחץ.
ואם מצטער ביותר וסבלו רב, מותר לו כפי ההכרח ללא סבון.
(הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד אות יח והגה כז)).

מצטער מהמת הזיעה

במקומות החמים מאוד כמו באר"י, יש מתירים במקום הצורך לרחוץ כל הגוף בצונן, להעביר הזיעה.
(חאו"א (מבית לוי עמי ז' הגה ב) ושבת הלוי (חי"ז סי' עז אות ב), וכתב שם להתיר רק אבר אבר. ובאג"מ (אה"ע חי"ד סי' פד אות ז) משמע שאף כל הגוף יחד שרי.
וכן הוא בתשובות והנהגות (חי"ב ססי' רס).
ובאור לציון (פכ"ו אות ח) כותב להקל רק אם מצטער הרבה באופן שאינו יכול לטבול את ריח הזיעה.
וכעין זה כתב הגרני"ק זצ"ל (חוטי שני יוני ע"ט שמו).
ועיי בספר נחלת אליהו (אור"ח זצ"ל בשם החוו"א).
ובמקום שא"א לנקות הזיעה (ואף על פי כדו', אפרש להתרחץ עם סבון לפי הצורך).
[שבת הלוי (חי"ח סי' קכב אות א)].

ומי"מ הדבר מסור ללב יראי ה' מתי להקל בכל זה.
[שבת הלוי (שם)].

להסיר לכלוך

אם הלכלכך, רשאי לרחוץ אותו המקום על מנת להעביר הלכלוך.
[דהרי אפ"י בתי"ב מותר לו בזה כמבואר בשו"ע (סי' תקנ"ד סעי' טו)].
ואם גופו מלוכלך בכמה מקומות והוא טורח לרחוץ מקומות המטונפים כל אחד בפני"ע מותר להכנס במים לרחוץ כל גופו בפעם אחת בכדי להסיר הלכלוך שעליו.
[מ"ב (סי' תריג סי"ק א)].

קטנים

מנהג זה תקף אף לקטנים הרוחצים לתענוג, אבל לצורך רפואה או שמלוכלכים מותרים.
[מ"ב (סי"ק צג) וניחד לנער (פכ"ו הגה ד)].
וילדים קטנים בני ג' – די' שנים מותרים ברחיצה בכל אופן.
[חנוד לנער (שם)].
ו"י"א שאם תמיד רגילין להתרחץ כל יום יש להקל עד בר מצוה.
[הגרחי"ק זצ"ל בשם הגרשו"א זצ"ל (קעי"מ בהגה)].
ועכ"פ במקומות החמים אפשר להקל להם אפ"י הגיעו לחינוך.
[הגרני"ק זצ"ל (קעי"מ שם)].
ולבני עדות המזרח אין לאסור רחיצה לקטנים פחותה מגיל בר מצוה (אף אם הגיעו לחינוך), אף בשבוע שחל בו ת"ב.
(אור לציון (שם הגה ה)).

לצורך רפואה (מקלחת לפני לידה וכדו')

מותר להתרחץ לצורך רפואה, אפילו בחמין ואפילו בשבוע שחל בו ת"ב.
[מ"ב (סי' תקנא סי"ק פח)].
ולכן מעוברת שהגיע קרוב לעת לידתה שטוב לה לרחוץ בחמין, בכל אלו שרי, דהוי לרפואה ולא לתענוג.
וכן יולדת או מי שהוא אדם חלוש ואמר לו הרופא שצריך לרחוץ בכל יום בחמין שרי, מלבד בתי"ב עצמו שצריך ליהרר מזה.
[שעה"צ (אות דד)].

לצורך טיפול בפצעים

אם יש לו חטטים בראשו מותר לו לרחוץ או לסוך ראשו.
[מ"ב (תקנא סי"ק צג) ושו"ע (סי' תריד סעי' א)].
וכן אף צריך לרחוץ פניו או רגליו עם סבון על מנת למנוע פצעים בפנים או ברגלים וכדו' מותר לו לרוחצם.
(אור לציון (פכ"ו אות ה) והגרני"ק זצ"ל (חוטי שני יוני"ט עמי' שמו)].

לצורך מצוה (טבילת מצוה וכדו')

רחיצה לצורך מצוה מותרת, ולכן נדה רוחצת וטובלת בחמים בימים אלו (פרט לתי"ב).
[רמ"א (סי' תקנא סעי' טו). ועיי ביאור הלכה (ד"ה ולצורך)].
ואפ"י אם טובלת ליל י' באב, יש אומרים שמוחה לה לרחוץ בערב תי"ב כדרכה בחמין אם א"א לה לרחוץ ליל י'.
[מ"ב (שם) וכתב המ"ב (סי"ק צב) שאף בחמין שריא].
ויש אומרים שתרחוץ בערב תי"ב אפילו אפשר לה לרחוץ בליל מוצאי תי"ב.
[ביאור הלכה (ד"ה אם א"א)].
והמנהג לחוף רק בליל מוצאי תי"ב.
[שיעורי שבט הלוי (סי' קצט על ט"ד אות ב)].
וכמו כן אשה הולבשת לבנים יכולה לרחוץ מעט אפילו בחמים כדרכה בבשר ימות השנה, והאיאל ואינה עושה לתענוג רק לצורך מצוה.
[רמ"א (סי' תקנא סעי' טז) וכתב המ"ב (סי"ק צב) שאף בחמין שריא. וכמו כן מותר להתרחץ לצורך מצות עונה אם נודף מהם ריח או אם גופם מלוכלך מהזיעה, הגרני"ק זצ"ל (חוטי שני יוני"ט עמי' שמו אות ה)].

טבילת לפני התפילה, ערב שבת וטבילת עזרא

הנוהג לטבול בכל ער"ש מותר לו לטבול בצוננים גם בשבת שחל בימים אלו, ומי שמבטלה לפעמים מפני טרדת עסקיו או מפני הצנה אסור.
[מ"ב (סי' תקנא סי"ק צה ושעה"צ אות צח) ועירוה"ש (אות לה)].
וכמו כן המקפיד על טבילת עזרא רשאי לטבול בטי' הימים במים צוננים.
[כה"ח

(אות קצ) והגרשו"א זצ"ל (אשרי האישי פסיט אות מד).
ושו"ר שהחוו"א (הגהות הגרחי"ק זצ"ל קעי"מ פי"ג אות יד) התייר אף למי שאינו מקפיד].
ואם קשה לו לטבול בצוננים יש מקילים לטבול אף בחמים.
[כה"ח (שם)].
המקפיד לטבול כל יום, י"א שאינו רשאי לטבול בטי' הימים.
[הגרשו"א זצ"ל (שם)].
ויש מקילים אף בזה.
(הגרשו"א זצ"ל (הליכוי"ש פי"ב הגה 37) ושבת הלוי (חי"ז ססי' עז אות ג). ועיי לעיל בשם המ"ב)].
והמיקל כסבא אחרונה, יש לו על מי לסמוך.

שחייה מטעמי בריאות

אין להתיר לעשות שחייה בימים אלו אף כשעושה כן רק מטעמי בריאות.
(הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד הגה 61)].
ואם הוא לצורך רפואה שרי.
(כמבואר לעיל בשם המ"ב לענין רחיצה לצורך רפואה).

ליצורד פגישת שידוכין

מותר במקום צורך להתרחץ במים צוננים לצורך פגישת שידוכין.
[הגרשו"א זצ"ל (פסיט אות ט)].

רחיצה במנובת רטובה טופח ע"מ להטפיח

מותר להעביר מטלית לחה אפילו טופח ע"מ להטפיח על גופו ומי"מ אם היא רטובה כ"כ שעיי"ז מים זדולים על הגוף אפשר שזה נקרא דרך רחיצה.
(הגרני"ק זצ"ל (קעי"מ).
וכן נקט הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד הגה כד) (אלא דאפשר שהתיר כשיש לו צער)].

לצורך שבת

בערב שבת של חזון אפילו אם הוא רגיל לרחוץ בכל ער"ש בחמין כל גופו, אסור לרחוץ כל גופו אפילו בצונן.
[רמ"א (שם סעי' טז) ומי"ב (סי"ק צה)].
ויש להקל בחפיחה הראש בחמין למי שרגיל בכך כל שבת.
וה"י"ה דשרי גניו ידיו ורגליו בחמין למי שרגיל בכך כל שבת.
[רמ"א (שם) ומ"ב (סי"ק צז)].
אבל רק במים בלבד ללא סבון או שמפו.
[מ"ב (סי"ק צז)].
ומי שמזיע הרבה ואינו יכול להעביר הזיעה ללא סבון מותר לו אף להשתמש בסבון ושמפו.
[שבת הלוי (חי"ח סי' קכז)].

אכילת בשר

יש נוהגים שלא לאכול בשר בשבוע שחל בו ת"ב, ויש שמוסיפין מרי"ח ועד התענית, ויש שמוסיפין מי"ז בתמוז.
[שו"ע (סי' תקנא סעי' ט) ומי"ב (סי"ק נז)].
ומנהג בני אשכנז הוא מרי"ח, והוא בכלל.
[מ"ב (סי"ק נח)].
אולם מנהג בני ספרד לאכול בשר ברי"ח.
[כה"ח (אות קכה)].
ויש שנהגו סלסול בעצמם שלא לאכול בשר ברי"ח אב, וכן היה מנהג האר"י ז"ל.
(אור לציון (פכ"ו הגה ג).
ומנהג בני תימן לאכול בשר בימים אלו, ואינם נמנעים מאכילת בשר אלא בסעודה המפסקת, שאז אסור מדינא לאכול בשר.
(אור לציון (חי"ג פכ"ו אות ה)).

בשר עוף ובשר מלוח

אסור לאכול בשר עוף ובשר מלוח.
[שו"ע (סי' תקנא סעי' י)].

תבשיל של בשר

יש אומרים שהנוהגים שלא לאכול בשר בימים הנוכרים, מותרים בתבשיל שנתבשל בו בשר.
[שו"ע (סי' תקנא סעי' י)].
ומי"מ נוהגים לאסור אף תבשיל של בשר.
[מ"ב (סי"ק טז)].

תבשיל שנתבשל בקדרה בשרית בת יומא

תבשיל שנתבשל בקדרה של בשר פשיטא שמותר לאוכלו.
[מ"ב (סי"ק טז)].

יש ששים בתבשיל נגד טעם הבשר

אם נפל בשר לתבשיל ויש סי' כנגדו מותר התבשיל באכילה.
[מ"ב (סי"ק טז)].
ואף כשאין שם ששים כל שישראל טועם ואין בו טעם בשר, מותר.
[שעה"צ (אות טח)].

שומן בשר

שומן של בשר בכלל האיסור.
ואסור לאכול אף תבשיל שיש בו שומן בשר.
[מ"ב (סי"ק טג)].

תבשיל שיש בו אבקת מרק בשרי

אבקת מרק שמעורב בו קצת שומן עוף (כמו שמצוי באבקת מרק בשרי בזמנינו), ששמו בתבשיל, אם לא מרגישים בו טעם עוף, אלא טעם משופר, בדיעבד אין לאסורו באכילה, אבל לכת' אין להשתמש בו בימים אלו.
[עיי לקמן בדין מאכל שמעורב בו יין. ומצד אי י"ל גדי"ד קיל מתבשיל שמעורב בו יין, שהרי אכילת בשר עוף קל יותר משתיית יין.
אולם דברי התשו"ה המיקל שם לא שייכים בזה, עיי"ש]].

בשבת

בשבת מותר לאכול בשר.
ולא נכון להחמיר שלא לאכול בשר בשבת, כדי שלא יראה כנוהג

אבלות בשבת.
(אור לציון (פכ"ו הגה ג)].

מניעת התבשילינן של שבת בערב שבת

הנוהג לטעום את התבשיל בכל ערב שבת, רשאי לטעום מתבשילי הבשר גם בערב שבת

חזון].
(אור לציון (פכ"ו אות ד)].

להאכיל הקטנים בשר בערב שבת

בימות הקיץ שקשה לקטנים להמתין מלאכול עד אחר תפלת ערבית ולכן מאכילים אותם כשעה או שתיים קודם קבלת שבת, יכולים להאכילם בשר.
[אג"מ (אוי"ח חי"ד סי' בא אות ד). ועיי בא"ר (סי' תקנא אות כד) שמיקל מחצות.
והביאו הכה"ח (אות קנה)].

המקבל שבת מבעוד יום

המקבל שבת מבעוד יום רשאי לאכול בשר ולשתות יין בסעודה.
[משמעות הפוסקים שהתירו לאוכל בשר ולשתות יין ולא חילקו בדרך].

בסעודה שלישית

בסעודה שלישית מותר לאכול בשר אף למי שאינו רגיל בכך.
[אג"מ (אוי"ח חי"ד סי' קיד אות א)].

מוציא שבת

במוצי"ש אם לא התפלל מעריב, עדיין רשאי לאכול בשר.
[מ"ב (סי"ק טג)].
ועיי בסמוך לענין מלוח מלכה.

אכילת בשר שנשארו מסעודת שבת חזון

יש אומרים שבשר מבושל שנשתייר מזמן היתר אכילתו (כגון משבת חזון), מותר לאכול הואיל ואשתרי אשתרי.
[קול אליהו (סי' מה)].
ויש אומרים שיש לאסור בזה לנוהגים איסור מרי"ח, אבל לנוהגים איסור בשר בשבוע שחל בו מותר.
[כן יוצא מהנהפה בסוף (אוי"ח ססי' ג ד"ה כלל העולה בדינינו).
וי"ב בקול אליהו (שם) וליבא דדעה זז].
ויש אוסרים בכל אופן.
[פת"ש יוני"ד סי' שמא אות ג].
ברכ"י (סי' תקנא אות ו) הובא בשע"ת (א"ש אות יא) ועירוה"ש (שם אות כד)].
וכן המנהג.
ומכל מקום אין למחות ביד המקילים.
[ברכ"י (שם)].

אכילת בשר במלוח מלכה

יש אומרים שהרגיל לאכול בשר במלוח מלכה, רשאי לאכול בשר גם במוצי"ש זו.
(אור לציון (חי"ג פכ"ו הגה ז)].
ויש אוסרים.
[אג"מ (אוי"ח חי"ד סי' בא אות ד).
וכן מטו משמיה דהחוו"א (קעי"מ פי"ה הגה ב)].
ויש מתירים (אף למי שאינו רגיל בכך) לאכול במלוח מלכה משויורי בשר של שבת.
[כה"ח (אות קמד)].
ולמעשה יש להימנע.
[דהרי אין בזה חובה.
ואפ"י בשבת בשר אינו אלא מצוה כמבואר בשי"ד וא"יכ עדיף להמנע לצאת לכריע].

קניית בשר מרי"ח עד ת"ב

מותר לקנות בשר בתשעת הימים להניח לאחר תי"ב.
[אג"מ (חי"ד סי' קיב אות ג)].

שתיית יין

יש נוהגים שלא לשתות יין בשבוע שחל בו ת"ב (ובמוצי"ש אם הוא לא התפלל עדיין מותר ביין).
ויש שמוסיפין מרי"ח עד התענית, ויש שמוסיפין מי"ז בתמוז.
[שו"ע (סי' תקנא סעי' ט) ומ"ב (סי' נז)].
ולמעשה המנהג אצל בני אשכנז הוא מרי"ח בכלל.
[מ"ב (סי' נח)].
ואצל בני עדות המזרח יש נוהגים להקל.
ויש שנהגו להחמיר בזה.
ויכול אחד יעשה כמנהגו.
[עיי בפרי האדמה (חי"ד דף ח' ע"ד), במעוד לכל חי (סי' י אות ט), בכה"ח (אות קכז) ובאור לציון (פכ"ו אות ח)].

מזין ענבים

מזין ענבים הוא בכלל יין לענני זה. [עני שרייע (סעי ז). הגרשו"א זצ"ל (הגה יג ד"ה דט) ואור לציון (פכ"ו אות ח)].

שאר משקים חריפים (ערק, בירה וכדו')

יש אומרים שמנהג זה אינו אלא ביין, ולא בשאר משקאות חריפים כגון ערק ובירה. [עיי בשע"ת (אות יט) ובערוה"ש (אות כח)].

קוניאק

קוניאק הבא מיין (שמויצר ע"יי אידוי היין והפיכת האדים לקוניאק), יש מי שאומר שראוי להחמיר בזה. [אור לציון (פכ"ו הגה ח). כיון שיש אומרים שדינו כיון לענין ברכות הנהנין].

עוגה או תבשיל שמעורב בו יין

עוגות או תבשילים שנותנים בהם יין לשבח הטעם, יש אומרים שאין לאוכלם בתשעת הימים. [עיי באר היטב (סי"ק כט) ובשע"ת (סי"ק יט). וכן פסקו השבט הלוי (ח"ט רסי קלב) והגרני"ק זצ"ל (קע"מ פ"ה הגה ח). אולם המ"ב לא הביא דברי הבאה"ט]. ומי"מ לקטן שלא הגיע לגיל חינוך להתאבל על ירושלים, שבט הגויש בו רק טעם בעלמא אפשר להקל, ואם יש יין ממש תבשיל נכון להחמיר. [שבט הלוי (שם)]. ויש מי שמיקל בתבשיל שיש בו יין אפילו לגדולים. [תשובות והנהגות (ח"ב סי' רנט)]. ואין להקל, אלא שבדעיבד אם היין אינו נרגש בפני"ע, אלא הוא רק משפר טעם המאכל שרי. [הגר"שי"א זצ"ל (אשרי האי"ש פסי"ט)].

כוס של הבדלה

דעת השו"ע (סי' תקנא סעי ז) שמותר לשתות יין הבדלה וברכת המזון בימים אלו. וכן מנהג בני ספרד. [אור לציון (ח"ג פכ"ו אות ח)]. אולם מנהג בני אשכנז החמיר שלא לשתות יין בבהמ"ז (של יום חול) ולא בהבדלה אלא נותנים לקטן שהגיע לחינוך ברכה ואינו יודע להתאבל על ירושלים (כבן תשע שנים). [מ"ב (סי"ק סט ו) והגר"שי"א זצ"ל (ישא יוסף ח"ג עמ' קט)]. ואם לא מצוי קטן כזה ישתה הגדול כוס הבדלה. ויש שנהגו שאף כשיש תינוק מצוי שהגדול שותה כוס ההבדלה. [כך מטו בשמ"ה דהגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד אות כז וישא יוסף ח"ג עמ' קט) כי אין הגדר של קטן הראוי לזה ברור. וכן היה הנהגת החזו"א (דני"ס והנהגות להחזו"א פ"י"ט אות ח)].

על חמר מדינה

יש אומרים שבמקום שיש חמר מדינה עדיף להבדיל עליו מאשר על יין. [ערוה"ש (אות כח)]. ויש סוברים שבכל אופן מבדיל על היין, וכן עיקר. [כן מבואר בפוסקים לדעיל לענין כוס של הבדלה. וכן מורה סתימת שאר הפוסקים. וכ"כ בשלמת חיים (סי' רכז)].

שיעור שתיית היין בהבדלה

המבדיל על היין [עיין הפרטים לעיל] ישתה רביעית שלמה (ולא מלא לוגמיו בלבד). [הגר"י"ק זצ"ל (אחרות רבינו ח"יב עמ' קלה)]. ואם קטן שותה היין ישתה עכ"פ רוב הכוס דהיינו רוב רביעית. [מ"ב (סי"ק ו) עיי רעא סי"ק סז)]. ואם לא שתה כשיעור בדיעבד יצאו ידי חובה, ומי"מ יחזור לשתות כשיעור. [עיי בגר"ז (סי"ק א אות ד) ובש"ש"כ (פי"ס אות ח)].

לזמן על כוס יין

שלשה שמזמנים אחר הסעודה לא יברכו על הכוס, אבל עשרה מברכים על הכוס. [רמ"א (סי' תקנא סעי ז) ומ"ב (סי"ק עא) ואור לציון (פכ"ו אות ח)].

בירך על בשר או יין בתשעת הימים

אם בירך על חתיכת בשר או על כוס יין ואח"כ נזכר מאיסור בשר ויין בימים אלה, יטעם משהו שלא תהיה ברכתו לבטלה, שאין במשהו לא משום שמחה, ולא משום בטול המנהג. [עיי בשבט הלוי (ח"ט סי' קלא אות א וח"י סי' פא אות ט)].

המותרים לאכול בשר ויין

חולה קצת

חולה קצת מותר באכילת בשר. [רמ"א (סי' תקנא סעי ט) ומ"ב (סי"ק ס). ויעו"י בשבות יעקב שפסק שאשה בימי נדוהת שאינה יכולה לאכול מאכלי חלב מחמת מיהוש בגופה מותרת לאכול בשר, דסתם דה בעת זוב דמה היא חולה. והביאו השער"ת (אות כח). והרע"א (על סעי ט) הביא דבריו בקצור להתיר בימי נדוהת לאכול בשר, עיי"ש. והכל לפי הענין].

אדם חלש

אדם חלש שצריך לאכול בשר כדי להתחזק, ושראי לאכול בשר. אלא שאם די לו באכילת בשר עוף, יאכל בשר עוף. [אור לציון (פכ"ו אות ח)]. ואם יש לו חוסר דם, וצריך דוקא בשר בהמה, יאכל בשר בהמה. [שם]].

מעוברות

מעוברות, יכולות לאכול בשר אם חלשות הן וצריכות לכך. [אור לציון (פכ"ו אות ח)].

יולדות

יולדות מותרות לאכול בשר. ומה שנהגו קצת יולדות מז' באב ואילך למנוע מבשר ויין היינו שלא במקום חולי. [מ"ב (סי"ק סא)].

מניקות

מניקת שחלבה רע לתינוק כשאינה אוכלת בשר יש להקל אף בבשר בהמה. [מ"ב (סי"ק סא)]. וכן אם היא חלשה וצריכה לאכול בשר מותר לה. [אור לציון (פכ"ו אות ח)].

אינו יכול לאכול מאכלי חלב

מי שאי אפשר לו לאכול מאכלי חלב, מותר לו לאכול בשר עוף או בשר מלוח שעברו ג' ימים משחיטתו, וכ"ש תבשיל של בשר. [מ"ב (סי"ק סד) ושעה"צ (אות סט)].

קטנים

קטנים בריאים אסורים בבשר ויין. [מ"ב (סי' תקנא סי"ק ט)]. י"א מר"ח (לבני אשכנז). [בעל הש"ש"כ בחינוך הבנים למצוות (אות לז)]. וי"א משבוע שחל בו ת"ב (אף לבני אשכנז) וכן עיקר. [חנוד לער (פכ"ו אות ב). ועיי לעיל לענין כיבוס]. והד"ן כן אפילו בקטנים שלא הגיעו לגיל חינוך להתאבל על ירושלים. [מ"ב (שם)], אלא שעל כל פנים הגיעו לגיל חינוך באופן כללי. [חנוד לער (פכ"ו הגה ח). בעל השבט הלוי (קע"מ פ"ה עמ' עט) וכתבו שם שהוא בגיל ג' שנים. והכל לפי הענין. ודעת הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד הגה 28) להחמיר אפילו לקטנים ביותר (בני ג' וד' שנים) כל שאין צורך מיוחד להאכילם בשר דוקא]. ויש אומרים שבזמננו אפשר להקל עד גיל תשע בבשר עוף או תבשיל של בשר. [הגר"שי"א זצ"ל (אשרי האי"ש פסי"ט אות כח) דלא החמירו על קטן שלא הגיע לכלל אבולת].

בסעודת מצוה

ברית מילה

אכילת בשר ושתית יין מר"ח

בסעודת מצוה, כגון מילה, אוכלים בשר ושותין יין כל השייכים לסעודה, אבל יש לצמצם, שלא להוסיף אלו שלא באים מחמת קורבה או אהבת רעים רק לאכול ולשתות. [רמ"א (סעי ז) ומ"ב (סי"ק עח)]. ובסעודה זו יש להתיר אפילו כוס של בהמ"ז. [מ"ב (סי"ק עב)].

בשבוע שחל בו תשעה באב

בשבוע שחל ת"ב בתוכה, אין לאכול בשר ולשתות יין רק מנין מצומצם. [רמ"א (סי' תקנא סעי ז)]. והיינו מלבד הקרובים הפסולים לעדות ומלבד הבעלי מצוה מותר להוסיף עשרה משום ריעות והשאר אוכלים מאכלי חלב. [מ"ב (סי"ק עז)].

ברית מילה בערב ת"ב

אפי' חל המילה בערב ת"ב שרי, ובלבד שלא יהיה בסעודה שמפסיק בה. [רמ"א (סי' תקנא סעי ז)]. ובתנאי שיעשנה קודם חצות. [מ"ב (סי"ק עח)]. ואם נמשך הסעודה לאחר חצות י"א דשרי, רק שלא יהיה יותר משעה י', ולמעשה יש להקל רק לבעלי השמחה עצמם. [שעה"צ (אות פט)].

ברית מילה שאינו בזמנו

סעודת מילה שלא בזמנה, דינה כמילה בזמנה הנ"ל. [שע"ת (שם סי"ק טו)].

שאריות מסעודת מצוה

שלחו לביתו שאריות בשר מסעודת מצוה, אסור לו לאוכלם בימים אלו. [מ"ב (סי"ק עה ועג)].

פדיון הבן

אכילת בשר ושתית יין

סעודת פדיון הבן נחשבת לסעודת מצוה, אוכלים בשר ושותין יין כל השייכים לסעודה, אבל יש לצמצם, שלא להוסיף אלו שלא באים מחמת קורבה או אהבת רעים רק לאכול ולשתות. [רמ"א (סעי ז) ומ"ב (סי"ק עח)]. ובסעודה זו יש להתיר אפי' כוס של בהמ"ז. [מ"ב (סי"ק עב)].

קרובי הכהן בפדיון הבן

אפשר שבפדיון הבן אף קרובי הכהן בכלל קרובי בעל המצוה לענין זה, ולא רק קרובי אבי הבן. [אור לציון (פכ"ו הגה ד)].

סיום מסכת

בסעודת סיום מסכת מותר לאכול בשר ויין, ואף הקרואים רשאים לאכול, והיינו כל מי שהיה הולך בזמן אחר לסעודה זו הן מחמת קורבה או מחמת רעות או שהוא אוהבו, ונשים השייכות לסעודה במקום שדרך לזמנן לסעודה ג"כ מותר. ואשת הבעל סעודה מותרת אף בסיום מסכת וכן בניו. ובשבוע שחל ת"ב בתוכה, אין לאכול בשר ולשתות יין רק מנין מצומצם. [רמ"א (סי' תקנא סעי ז)]. והיינו מלבד הקרובים הפסולים לעדות ומלבד הבעלי מצוה מותר להוסיף עשרה משום ריעות והשאר אוכלים מאכלי חלב. [מ"ב (סי"ק עז)].

ועיי בביאור הלכה (ד"ה וסיום)].

בערב תשעה באב

מותר לעשות הסיום כנ"ל אף בערב ת"ב ובלבד שיעשנה קודם חצות. [מ"ב (סי"ק עח)]. ואם נמשך הסעודה לאחר חצות יש אומרים דשרי, רק שלא יהיה יותר משעה עשירית, ולמעשה יש להקל בזה רק למסיימים המסכת בעצמם. [שעה"צ (אות פט)].

למהר הלימוד על מנת לסיים בימים אלו

אם לא נזדמן בלימודו הסיום לא ימהר או יאחר בשביל זה. [מ"ב (סי"ק עג)].

אינו רגיל לעשות סעודת סיום

אם לא היה עושה סעודה בשאר הימים אפשר שלא יעשנה גם עתה. [מ"ב (סי"ק עג)].

בר מצוה

אכילת בשר ויין

מותר לאכול בשר ויין בסעודת בר מצוה בתשעת הימים. והד"ן כן אף אם הסעודה שלא בזמנה, אם הקטן דורש בה דברי תורה. [יד אפרים (סי' תקנא על המ"א סי"ק לג), דברי יציב (או"ח ח"ב סי' רלח) והגרשו"א זצ"ל (שלמי מועד עמי תפ"ו הליכ"ש פי"ד אות ח)]. ומי"מ יש אומרים שמיום ז' באב ואילך לא יערכו מסיבות בר מצוה, משום שביום ז' באב נכנסו האוייבים להיכל וימים אלו חמירי טפי. [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש שם הגה 38)].

שאר פעודות מצוה

חנוכת הבית

יש אומרים שמותר לעשות סעודת חנוכת הבית בימים אלו. [מקור חיים (לחוי"י רסי' תקנא) ועיי בדברי מלכ"אל (ח"יד סי' ח)]. ויש אומרים שאין לעשותה בימים אלו (אף ללא אכילת בשר) דהוא בכלל "ממעטים בשמחה". [לבושי מרדכי (קי ח"א סי' קא)]. ולמעשה נוהגים שלא לעורכה בטי' הימים אף בארץ ישראל. [הגרשו"א זצ"ל (שם פי"ד אות יא)].

חנוכת בית המדרש

סעודת חנוכת בית מדרש וכדומה, יש אומרים שאין לעשותה בימים אלו. [הגרשו"א זצ"ל (שם פי"ד הגה טז). ולבושי מרדכי (קי ח"א ססי' קא) כתב דבכה"ג שרי (ומשמע ללא בשר)].

נקיון הבית

שטיפת הרצפה

יש נוהגים שלא לשטוף הרצפה, אם אינה מלוכלכת ממש, אלא לכבוד שבת. [התעוררות בתשובה (ח"י סי' ל) והגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד אות כא)]. וגם כששטוף לכבוד שבת נהגו שלא לערב חומרי ניקוי כריגל, אלא שוטפים במים לבד. [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד הגה ל). ובשלמת חיים (סי' שלב) כתי שראוי למי שאפשר להחמיר בזה].

שטיפת מכונית

מותר לשטוף מכונית בטי' הימים אם דרכו לשוטפה מידי כמה ימים, אבל אם דרכו לשוטפה פעם לזמן מרובה, אין לשוטפה בטי' הימים. [הגר"שי"א זצ"ל (אשרי האי"ש פסי"ט אות ח)].

דין שבוע שחל בו כשת"ב חל בשבת

אם חל ת"ב ביום ראשון או בשבת ונדחה לאחר השבת, י"א שלא נוהגים דיני שבוע שחל בו ת"ב בשנה זו. ויש מי שאומר שאם חל ת"ב בשבת ונדחה, נהגו לאסור כל שבוע שלפניו, חוץ מיום ה' ויום ו' שמותר לכבוד שבת. [שו"ע (סי' תקנא סעי ד) ומ"ב (סי"ק לח וסי"ק לט)]. ולמעשה למנהג בני אשכנז בעיקר אין נפקא מינה בזה כי בלאו הכי אנו נוהגים לאסור כיבוס וכז', מראש חודש. [שעה"צ (אות מ)]. ובמקום שיש צדדים להקל מצרפים דעה המקילה הנ"ל. [הגר"שי"א זצ"ל (קובץ תשובות ח"ג סי' לה)]. ולמנהג עדות המזרח הנוהגים לאסור הרבה דברים בשבוע שחל בו ת"ב, העיקר כדעת המקילים דאין דין שבוע שחל בו אם ת"ב חל בשבת ונדחה או ביום ראשון. ומי"מ, ראוי אף לפי מנהגם, להמנע מלהסתפר ולהתגלח בשבוע זה וכן ראוי לבני תורה לנהוג. ועל כל פנים, המנהג שלא לאכול בשר וכדו' שנהגו מראש חדש אב, ודאי ששייך גם כשחל ת"ב בשבת. [אור לציון (פכ"ו אות ח)].

✉ לקבלת גליון הלכות מצוייות לימי בין המצרים חלק א' – מורחב יש לשלוח דוא"ל למערכת: amikta@amikta.co.il

© שמעતા עמיקתא – לרפו"ש של הרב יהושע זעליג בן פרחח היה שליט"א בתושח"י – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503